

Psikolojik Danışman Adaylarında Kültürel Duyarlılığı Yordayan Bazı Değişkenler

Some Variables Predicting The Cultural Sensitivity in Counselor Candidates

Yrd. Doç. Dr. Betül AYDIN¹, Prof. Dr. Mustafa ŞAHİN²

¹ Sorumlu Yazar, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Türkiye, betul.aydin@erdogan.edu.tr

² Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fatih Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Türkiye, mustafa61@ktu.edu.tr

Geliş Tarihi: 08.03.2017

Kabul Tarihi: 29.05.2017

ÖZ

Bu çalışmada psikolojik danışman adaylarının kültürel duyarlılıklarını yordamada empati, toplumsal cinsiyet rolü tutumu ve beş faktör kişilik özelliklerinin rolünün incelenmesi amaçlanmaktadır. Çalışma grubunu 412 Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık lisans öğrencisi oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak “Kişisel Bilgi Formu”, “Kişilerarası Tepkisellik İndeksi”, “Toplumsal Cinsiyet Rolü Tutum Ölçeği”, “Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi” ve “Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeği” kullanılmıştır. Veriler SPSS 15.0 programı ile analiz edilmiştir. Verilerin analizinde çoklu doğrusal regresyon analizi istatistiksel tekniğinden faydalanılmıştır. Araştırma sonuçları bilişsel empati, duygusal empati, toplumsal cinsiyet rolü tutumu ve kişilik boyutlarından duygusal dengesizlik/nörotisizm ve deneyime açıklığın kültürel duyarlılığın anlamlı birer yordayıcısı olduğunu göstermektedir. Bulgular ilgili literatürle ilintili olarak tartışılmış ve bazı öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Kültürel duyarlılık, kültüre duyarlı psikolojik danışma, psikolojik danışman adayları.

ABSTRACT

In this study, examining the roles of empathy, Big Five personality traits and gender role attitudes in predicting cultural sensitivity was aimed. The sample of the study consists of 412 counseling students. As data collection tools, Demographic Data Form, Intercultural Sensitivity Scale, Interpersonal Reactivity Index, Adjective Based Personality Scale and Gender Role Attitudes Scale were used. Collected data were analyzed through SPSS 15.0 software. In the data analysis, multiple linear regression analysis was used. The results of the study showed that emotional imbalance/neuroticism and openness to experience dimensions of personality, affective empathy, cognitive empathy and gender role attitude were significant predictors of cultural sensitivity. These results were discussed in line with the relevant literature and some recommendations were given.

Keywords: Cultural sensitivity, culturally sensitive counseling, counselor candidates.

GİRİŞ

Psikolojik danışma alanında son kırk yıldır gerçekliğe ilişkin öznel bakış açısı, gerçeğin bireyin deneyimleriyle yapılandırılması ve gerçeklikle bağlantılı bağlamsal ve sosyal faktörlerin rolü vurgulanmaktadır. Bu anlayışa ek olarak, insan hakları ile ilgili sosyal hareketler ve ülkelerin demografik yapısının çeşitlenmesi sonucu kültür, çokkültürlülük, hoşgörü ve kültürel duyarlılık gibi kavramlar önem kazanmaya başlamış ve sıkça anılır hale gelmiştir (D'Andrea, 2000; Kararımak ve Aydın, 2007; Sue, Arredondo ve McDavis, 1992; Sue ve diğerleri, 1998).

Kültürel duyarlılık, farklı kültürden bireyleri anlama, onlara saygı gösterme, onlarla etkili bir şekilde iletişim kurma ve işbirliği içinde çalışabilmek için bir ön koşul olarak kabul edilmektedir (Bhawuk ve Brislin, 1992; Foronda, 2008; Garcia, 1995; Ridley, Mendoza, Kanitz, Angermeier ve Zenk, 1994). İlk bakışta farklı ülkelerde yaşamak ve bu ülkelere uyum sağlamak durumunda kalan bireyler olarak gerekli ve önemli olduğu düşünülen bu kavram aslında bireylerin ırk ve etnik kökenin yanında cinsiyet, cinsel yönelim, sosyoekonomik statü, bedensel yeterlik, cinsel yönelim gibi faktörler açısından çeşitlilik gösterdiği bir toplumda uyum içinde yaşaması açısından da önem taşımaktadır (Pusch, 2004). Benett'e (2004) göre kültürel duyarlılık, bireyin kendi kültürünü gerçekliğin merkezi olarak gördüğü etnomerkezcilikten, kendi kültürünü diğer kültürler bağlamında algılayıp gerçekliğe ilişkin farklı inanç ve görüşlerin olabileceğini fark ettiği etnogöreceliliğe uzanan gelişimsel bir süreci ifade etmektedir. Bu gelişimsel sürecin ilk aşamaları kültürel farklılıkları inkâr etme, önemlerini küçümseme ve bunlara ilişkin savunmalar geliştirme gibi etnomerkezci algı ve davranışları içermektedir. Etnogöreceli aşamalarda ise birey kültürel farklılıkları kabul etmekte, bunların önemlerini dikkate almakta ve bu farklılıkları kendi kültürel kimliğiyle bütünleştirmekte, dahası kültürel farklılıkları arayıp öğrenmeye çalışmaktadır. Etnomerkezci bir dünya görüşünden, etnogöreceli olana geçiş kendi kültürünün, diğer kültürlerin ve kültürel farklılıkların ayırında olma ve kültürel farklılıklarla temas etmeyi gerektirmektedir. Kültürel farklılıklar ve değerler hakkında bilgi sahibi olma, kültürel inançları, değerleri, uygulamaları, grup kimliğini ve kültürel grupların ihtiyaçlarını dikkate alma, farklı kültürel gruplara saygı ve kültürel farklılıklara uyum gösterme ise kültüre duyarlı bir bireyin sergilediği davranışlar olarak sıralanmaktadır (Foronda, 2008). Chen ve Starosta'ya (1997) göre kültürel duyarlılık, kültürlerarası iletişim yeterliğindeki gelişmişliğin bir göstergesidir. Gelişmiş bir kültürlerarası iletişim yeterliği, başka bir ifadeyle kültürel yeterlilik, farklı bir kültürel ortamda, bireyin diğer bireylerin kültürel kimliklerini dikkate alarak etkili ve uygun biçimde iletişim davranışlarını sergileyebilmesini ifade etmektedir. Spesifik olarak, kültürlerarası iletişim yeterliği gelişmiş bireyler kültürel farklılıkları kabul ve tolere edebilir; farklı kültürel ortamlarda nasıl uygun tepkiler verebileceklerini bilir ve iletişim amaçlarını diğer bireylerin farklı kimliklerine, dünya görüşlerine saygı duyarak ve bunları takdir ederek gerçekleştirirler.

Kültürel duyarlılık iletişim, yönetim, ekonomi, eğitim, sosyoloji ve antropoloji gibi pek çok disiplinde önemli bir çalışma konusu olmakla birlikte psikoloji ve psikolojik danışmanlık alanlarında çalışan uzmanlar için önemi ayrıca vurgulanmaktadır (Brinson, 1996; Pedersen, 1997; Ridley ve diğerleri, 1994). 1960'lı yıllarda Gilbert Wrenn'in "kültüre hapsolmuş psikolojik danışman" olarak vurguladığı kavramda Bennet'in vurguladığı etnomerkezci dünya görüşünün oldukça belirgin olduğu ifade edilebilir. Normal olan davranışı belirlemede kendi kültürünü mukayese standardı olarak kullanma, farklı kültürden danışanlara ön yargı ve kalıp yargılarla yaklaşma, kendi görüşünü tek ve doğru görüş olarak kabul ederek başka görüş açılarını göz ardı etme ve teknik odaklı bir meslek yönelimine bağlı olma "kültüre hapsolmuş" başka bir ifadeyle "etnomerkezci" bir psikolojik danışmanın özellikleri olarak sıralanmaktadır (Hackney ve Cormier, 2008; Pedersen ve Ivey, 1993).

Psikolojik danışmanlık mesleğinde kültürel yeterliklerin önem kazanmasına dayalı olarak Amerikan Psikoloji Derneği (APA), psikolojik danışan adaylarının kendilerinden farklı yaşam tarzına sahip danışanlarla çalışabilmeye ilişkin gerekli yeterlikleri kazanmaları için akreditasyon

standartlarını değiştirmiş ve kültüre duyarlı psikolojik danışma yeterlikleri kazandırmayı hedefleyen dersleri zorunlu hale getirmiştir (Chao, Wei, Good ve Flores, 2011). Psikolojik Danışma ve İlgili Eğitim Programları Akreditasyon Kurulu da (CACREP) psikolojik danışman eğitime ilişkin programların öğrencilere kültürel çeşitliliğe ilişkin bilgi ve eğitim imkânı sunmasını zorunlu hale getirmiş; bu eğitimin kültürü etnik köken ve ırkın yanında yaş, cinsiyet, cinsel yönelim, zihinsel ve bedensel yeterlilik, eğitim düzeyi, aile değerleri, dini ve spiritüel değerler, sosyoekonomik statü ve bireylerin kendine özgü diğer karakteristiklerini de içerecek şekilde geniş bir biçimde ele almasını önermiştir (Kim ve Lyons, 2003). Türkiye’de ise 2004 yılında 3. Psikolojik Danışma ve Rehberlik Anabilim Dalları Toplantısı’nda “Sosyal ve Kültürel Temeller” alanı temelinde Kültüre Duyarlı Psikolojik Danışma dersi seçmeli derslerden biri olarak Türkiye’deki psikolojik danışman eğitimi müfredatına dâhil olmuştur (Bektaş, 2006; Pdr, 1989).

Psikolojik danışmanların kültürel duyarlılığı, psikolojik danışma sürecinin başarısını etkileyen bir faktör olarak görünmektedir. Vasquez (2007), gerçekleştirdiği bir meta-analiz araştırmasında, kültüre duyarlı psikolojik danışma yeterliklerinin farklı kültürlerden danışanlarla terapötik işbirliğinin sağlanması üzerinde önemli bir etkisi olduğu ve bunun da danışma sürecinin başarısı üzerinde belirleyici işlevi olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bazı araştırma sonuçları ise psikolojik danışmanların sergiledikleri kültüre duyarlı davranışların, danışanların memnuniyetleri üzerinde olumlu bir rol oynadığını; farklı kültürel gruplara mensup danışanların psikolojik danışmanların kültürel yeterliğini genel yeterliklerinden daha önemli olarak algıladıklarını göstermektedir (Constantine, 2002; Fuertes ve Brobst, 2002; Wang ve Kim, 2010). Bununla birlikte kültüre duyarlı psikolojik danışmanların farklı ırklardan danışanlara (Chao, 2013; Katz ve Hoyt, 2014; Reynolds ve Rivera, 2012), yaşlılara (McBride ve Hays, 2012) ve eşcinsellere (Stracuzzi, Mohr ve Fuertes, 2011) dönük tutumlarının daha olumlu olduğu gösterilmiştir.

Genel anlamıyla bir kişinin gözlenen yaşantılarına karşı gösterilen kişisel tepkiler olarak tanımlanan empatinin, danışanların yetiştikleri kültürel ortamları anlamak için yol gösterici olduğu ifade edilmektedir (Davis, 1983; Egan, 2010) ve kültürel duyarlılığı kolaylaştırıcı bir işlevinin olabileceği düşünülmektedir. Kültürel duyarlılık ile ilişkili olabileceği düşünülen bir diğer değişken ise toplumsal cinsiyet rolü tutumlarıdır. Toplumsal cinsiyet, biyolojik bir kavram olan cinsiyetten farklı olarak, kadın ve erkeğe belli bir kültürde sosyalleşme süreci sonucunda atfedilen kişilik özelliklerini, rolleri ve onlardan beklentileri ifade etmektedir (Dökmen, 2009). Toplumsal cinsiyet ile ilişkili konular kültüre duyarlı psikolojik danışmanın odağında yer almaktadır ve psikolojik danışmanlardan kadın ve erkeğin toplum içindeki rolleriyle ilişkili kalıp yargılardan uzaklaşmaları ve eşitlikçi bir tutuma sahip olmaları beklenmektedir (Chao, 2012). Empati ve toplumsal cinsiyet rolü tutumlarıyla birlikte kişilik boyutlarının de farklı kültürlerle yönelik duyarlılık üzerinde etkili olabileceği düşünülmektedir. Bireyin kendisinden kaynaklanan tutarlı davranış kalıpları ve kişilik içi süreçler olarak tanımlanan kişiliği açıklayan farklı yaklaşımlar bulunmaktadır (Burger, 2006). Beş faktör yaklaşımı, kişiliğin dışadönüklük, nörotisizm, deneyime açıklık, sorumluluk ve yumuşak başlılık olmak üzere beş boyutu kapsadığı görüşüne dayanmaktadır (McRae ve Costa, 1996; 2008). Literatürde bazı kişilik boyutlarının farklı kültürlerle ilişkin tutumlar ile ilişkili olduğuna dair araştırma bulguları bulunmaktadır (Flynn, 2005).

Psikolojik danışma alanında eğitim alan öğrencilerin gelecekte kültürel arka planları; yaşam tarzları kendilerinden farklı danışanlarla çalışma ihtimalleri bulunmaktadır. Kültürel duyarlılık, çeşitli yaşam tarzlarına sahip danışanlarla çalışabilmede bir ön koşul olarak kabul edilmekte ve psikolojik danışmanlar için önemli bir nitelik olarak vurgulanmaktadır. Bu önemli niteliğin psikolojik danışman adaylarına kazandırılmasına ilişkin olarak kültürel duyarlılıkla ilişkili olabilecek faktörlerin incelenmesi, lisans programı dâhilindeki dersler için içerik yapılandırması sürecinde yardımcı olabilir. Literatürde empati (Bäckström ve Björklund, 2007), toplumsal cinsiyet rolü tutumu (Chao, 2012) beş faktör kişilik özellikleri (Ekehammar, 2007)

gibi değişkenlerin farklı kùltürlere dönük tutumlarla ilişkili olduğunu gösteren araştırmalar olmakla birlikte, psikolojik danışman ya da aday psikolojik danışmanlarla yapılan çalışmaların sayısının sınırlı olduğu gör÷lmektedir. Buna dayalı olarak bu araştırmada psikolojik danışman adaylarında empati, toplumsal cinsiyet rolü tutumu ve beş faktör kişilik özelliklerinin kùltürel duyarlılığı yordamadaki rolünün incelenmesi amaçlanmaktadır.

YÖNTEM

Araştırma Deseni

Araştırma ilişkisel (korelasyonel) desene uygun olarak yürüt÷lmüştür. İlişkisel araştırmalar manip÷lasyon söz konusu olmaksızın iki ya da daha fazla değişken arasındaki ilişkinin incelendiği çalışmalardır. İlişkisel araştırmaların en önemli karakteristiklerinden biri de yordamadır. İki değişken arasındaki ilişkinin kuvvetinden hareketle, bağımsız değişkenin bilinen bir değerinden bağımlı değişkenin değeri tahmin edilebilir (Fraenkel, Wallen ve Hyun, 2012).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, 2012-2013 eğitim öğretim yılı bahar döneminde Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Fak÷ltesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık lisans programında öğrenim görmekte olan, 301'i (% 73.1) kadın, 111'i (% 26.9) erkek 412 öğrenci oluşturmuştur. Katılımcıların 114'ü 1.sınıf, 103'ü 2. sınıf, 113'ü 3. sınıf ve 82'si 4. sınıf öğrencisidir. Katılımcıların % 92.2'si etnik kökenini Türk olarak betimlemiştir. % 5.3'ü ise Kürt olduklarını ifade etmişlerdir. Çalışma grubunun % 2.5'lik kısmında ise Laz, Arap, Azeri ve Türkmen kökenli katılımcılar bulunmaktadır. Katılımcıların yaş ortalaması 20.98'dir (SS=1.95).

Veri Toplama Araçları

Demografik Bilgi Formu

Bu form araştırmacılar tarafından hazırlanmış olup öğrencilerin yaşları, cinsiyetleri, sınıf düzeyleri, algılanan sosyoekonomik statüleri ve etnik kökenleri ile ilgili sorulardan oluşmaktadır.

Kùltürlerarası Duyarlılık Ölçeği

Ölçeğin orijinali 2000 yılında Chen ve Starosta tarafından, üniversite öğrencileri üzerinde yaptıkları çalışmada geliştirilmiştir. Ölçek, Bulduk, Tosun ve Ardıç (2011) tarafından hemşirelik öğrencileri üzerinde yaptıkları çalışmayla Türkçe'ye uyarlanmıştır. Ölçeğin iç tutarlılığını gösteren Cronbach alfa katsayısı 0.72 olarak hesaplanmıştır. Bununla birlikte test-tekrar test güvenilirliğinin sınanmasında iki uygulama arasındaki korelasyon 0.85 olarak bulunmuştur. Ölçeğin Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık lisans programı öğrencileri örneklemindeki güvenilirliği bu araştırma kapsamında, 412 psikolojik danışmanlık lisans öğrencisi ile ayrıca değerlendirilmiş ve ölçeğin iç tutarlılığını gösteren Cronbach alfa değeri 0.85 olarak hesaplanmıştır.

Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi

Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi, Bacanlı, İlhan ve Aslan (2009) tarafından geliştirilmiştir. Test, 40 sıfat çiftinden oluşmaktadır ve 1-7 arasında derecelendirilmektedir. Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi dışadönüklük, yumuşak başlılık, sorumluluk, duygusal dengesizlik/nörotisizm ve deneyime açıklık olarak beş boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin geçerlik çalışmasına ilişkin faktör analizinde ilgili beş faktör kişiliğe ait varyansın %52,6'nı açıklamıştır. Ölçeğin güvenilirliği için hesaplanan iç tutarlık katsayıları 0.73 ile 0.89 aralığında değişmektedir. Ölçeğin iki hafta ara ile yapılan uygulamalardan hesaplanan test-tekrar test güvenilirliğine ilişkin değerler 0.68 ile 0.86 arasında hesaplanmıştır. Bu araştırmanın çalışma grubu üzerinde ölçek boyutlarının iç tutarlılığını

gösteren Cronbach alfa değerleri tekrar hesaplanmış ve değerlerin 0.75 ile 0.87 arasında değiştiği görülmüştür.

Kişilerarası Tepkisellik İndeksi

Kişilerarası Tepkisellik İndeksi 1980 yılında Davis tarafından geliştirilmiş, Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları ise Engeler ve Yargıç (2007) tarafından gerçekleştirilmiştir. 28 maddeden oluşan ölçek beşli Likert tipindedir. Fantezi, empatik düşünce, perspektif alma ve kişisel rahatsızlık olmak üzere dört alt boyutu bulunmaktadır ve bu alt boyutlara ilişkin Cronbach alfa güvenilirlik değerleri sırasıyla 0.76, 0.66, 0.73 ve 0.60 olarak hesaplanmıştır. Test tekrar-test güvenilirlik değerleri ise 0.66-0.80 arasında bulunmuştur. Alt ölçeklerin yapısal geçerliliği için ölçeklerin cinsiyetle ve birbirleriyle olan korelasyonları değerlendirilmiştir. Alt ölçeklerin birbirleri ile olan korelasyonları tutarlı ve literatürle uyumlu sonuçlar vermiştir. Bu araştırmada sırasıyla bilişsel ve duygusal empatiye karşılık gelen perspektif alma ve empatik düşünce alt boyutları kullanılmıştır. Bu çalışmada perspektif alma ve empatik düşünce boyutlarının iç tutarlılığını gösteren Cronbach alfa değerleri sırasıyla 0.69 ve 0.68 olarak hesaplanmıştır.

Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği

Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rolleriyle ilgili tutumlarını ölçmeyi amaçlayan ölçek Zeyneloğlu ve Terzioğlu (2011) tarafından geliştirilmiştir. 5'li likert tipindeki ölçek 38 maddeden oluşmaktadır. Ölçekten toplam puan elde edilerek tek boyutlu olarak kullanılabilir, artan puanlar eşitlikçi cinsiyet rolü tutumundaki artışa işaret etmektedir. Yapı geçerliği çalışmasında faktör yükleri 0.35 ve 0.79 arasında değişen eşitlikçi cinsiyet rolü, kadın cinsiyet rolü, evlilikte cinsiyet rolü, geleneksel cinsiyet rolü ve erkek cinsiyet rolü olmak üzere beş boyutlu bir yapı gösterdiği bulunmuştur. Ölçeğin alt boyutları için hesaplanan Cronbach alfa değeri 0.84 ve 0.89 arasında değişmektedir. Ölçeğin tümü için bu değer 0.92 olarak hesaplanmıştır. Bu araştırmanın çalışma grubu için bu değer 0.90 olarak bulunmuştur.

Veri Toplama Süreci ve Veri Analizi

Veriler 2012-2013 akademik yılı bahar döneminde, bölüm başkanlığı ve ders sorumlusu öğretim elemanlarından gerekli izinler alınarak Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık lisans programındaki öğrencilere uygulanmıştır. Uygulama öncesinde öğrenciler araştırmanın amacı ve araştırmaya katılımın gönüllü olduğu konusunda bilgilendirilmiştir. Katılım konusunda gönüllü olan öğrencilere Demografik Bilgi Formu, Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeği, Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi, Toplumsal Cinsiyet Rolü Tutumları Ölçeği ve Kişilerarası Tepkisellik İndeksi'nden oluşan ölçek paketi sunulmuştur. Öğrenciler yaklaşık 30 dakikalık bir süre içerisinde tüm sorulara yanıt vermişlerdir. Ölçek paketleri bir haftalık bir süre içerisinde ilgili programdaki öğrencilere uygulanmış ve uygulama tamamlanmıştır. Uygulama sürecinde 420 öğrencinin verilerine ulaşılmış, bazı ölçek maddelerinin boş bırakıldığı ölçek paketleri değerlendirme dışında tutulmuş ve veri analizleri 412 öğrenciden elde edilen verilerle gerçekleştirilmiştir. Veriler SPSS 15.0 programı ile analiz edilmiştir. Verilerin analizinde çoklu doğrusal regresyon analizi tekniğinden faydalanılmıştır. Çoklu doğrusal regresyon analizinde enter yöntemi kullanılarak bütün bağımsız değişkenler tek adımda önemlilik açısından incelenmiştir.

BULGULAR

Kültürel Duyarlılığın Yordanması

Çoklu doğrusal regresyon analizine geçilmeden önce değişkenler arasında çoklu doğrusal bağlantı olup olmadığının belirlenmesi için varyans büyütme faktörü (VIF) ve tolerans değerlerine bakılmıştır. VIF değerleri 10'dan küçük (1.06-1.79 arasında) ve tolerans değerleri de 0.1'den büyük (0.5 -0.9 arasında) olarak bulunmuş ve çoklu bağlantının söz konusu olmadığı görülmüştür.

Regresyon modeline sokulan değişkenlerin korelasyon değerleri Tablo 1’de verilmiştir. Duygusal empati ($r=.38$, $p<.01$), bilişsel empati ($r=.43$, $p<.01$), eşitlikçi cinsiyet rolü tutumu ($r=.25$, $p<.01$) ve kişilik boyutlarından dışadönüklük ($r=.36$, $p<.01$), deneyime açıklık ($r=.48$, $p<.01$), yumuşak başlılık ($r=.38$, $p<.01$) ve sorumluluğun ($r=.23$, $p<.01$) kültürel duyarlılık ile olumlu yönde ve anlamlı düzeyde ilişkili olduğu görülmektedir. Kültürel duyarlılık, kişilik boyutlarından duygusal dengesizlik/nörotisizm ($r=-.26$, $p<.01$) ile olumsuz yönde ilişkili olarak bulunmuştur.

Tablo 1. Araştırma Değişkenleri

Değişken	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1. Empatik Düşünce (Duygusal Empati)	1	.38**	.08	-.05	.20(**)	.23(**)	.35(**)	.18(**)	.38(**)
2. Perspektif Alma (Bilişsel Empati)		1	.14**	.31(**)	.20(**)	.30(**)	.40(**)	.19(**)	.43(**)
3. Cinsiyet rolü tutumu			1	.04	.09	.23(**)	.11(**)	.03	.25(**)
4. Nörotisizm				1	-.16(**)	-.14(**)	.40(**)	.16(**)	-.26(**)
5. Dışadönüklük					1	.60(**)	.36(**)	.39(**)	.36(**)
6. Deneyime Açıklık						1	.41(**)	.30(**)	.48(**)
7. Yumuşak başlılık							1	.42(**)	.38(**)
8. Sorumluluk								1	.23(**)
9. Kültürel Duyarlılık									1

Tablo 2’de sunulan çoklu doğrusal regresyon analizi sonuçları, kurulan regresyon modelinin anlamlı olduğunu, bilişsel ve duygusal empati, toplumsal cinsiyet rolü tutumu ve kişilik boyutlarının kültürel duyarlılıktaki toplam varyansın % 38’ini açıkladığını göstermiştir ($F_{(8,403)}= 32.18$, $p<.01$). Bilişsel empati ($\beta=.20$, $p<.01$), duygusal empati ($\beta=.18$, $p<.01$), toplumsal cinsiyet rolü tutumu ($\beta=.14$, $p<.01$), kişilik boyutlarından duygusal dengesizlik/nörotisizm ($\beta=-.14$, $p<.01$) ve deneyime açıklığın ($\beta=.26$, $p<.01$) modele özgün katkısı anlamlı iken, dışa dönüklük ($\beta=.08$, $p>.05$), yumuşak başlılık ($\beta=.01$, $p>.05$) ve sorumluluğun ($\beta=.02$, $p>.05$) özgün katkısı anlamlı olarak bulunmamıştır.

Tablo 2. Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları

Değişken	B	Std. Hata	β	t	p	R	R ²	ΔR^2	F
Sabit	48.45	4.56	-	10.62	.00				
Duygusal Empati	.56	.11	.18	4.74	.00**				
Bilişsel Empati	.43	.11	.20	3.82	.00**				
Cinsiyet rolü tutumu	.07	.02	.14	3.46	.00**				
Nörotisizm	-.18	.05	-.14	-3.21	.00**				
Dışadönüklük	.08	.05	.08	1.53	.125	.62	.39	.38	32.18
Deneyime açıklık	.36	.07	.26	4.96	.00**				
Yumuşak başlılık	.01	.06	.01	.24	.80				
Sorumluluk	.02	.06	.02	.36	.71				

** $p<.01$

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Psikolojik danışman adaylarıyla gerçekleştirilen bu araştırmada bilişsel ve duygusal empatinin, toplumsal cinsiyet rolü tutumunun ve beş faktör kişilik özelliklerinin kültürel duyarlılığı yordamadaki rolleri incelenmiştir. Araştırma bulguları bilişsel empati, duygusal empati, toplumsal cinsiyet rolü tutumu, beş faktör kişilik özelliklerinden nörotisizm ve deneyime açıklığın kültürel duyarlılığın anlamlı birer yordayıcısı olduğunu göstermiştir.

Bennet ve Bennett (2004) ve Bennet (2004) empatiyi kültürel duyarlılığın gelişimi açısından anahtar bir faktör olarak ele almış ve farklı bir kültüre uyum gösterme süreciyle ilgili bilişsel ve duygusal yeterliklerden bahsetmiştir. Kendi kültürel niteliklerini kaybetmeden, farklı kültürlerle mensup bireylerin kültürleriyle şekillenen bakış açılarını alabilmede ve duygularını deneyimlemede yeterlik gösteren bireyler, farklı kültürlerle daha iyi uyum gösterebilirler. Dolayısıyla kültürel duyarlılık açısından empatinin olaylara başkasının bakış açısından bakabilmeyi ifade eden bilişsel boyutu kadar, kişinin başkalarına duyduğu ilgi, şefkat ve sıcaklığı içeren duygusal boyutu da söz konusu olmaktadır. Farklı kültürler, farklı davranış biçimlerini ortaya çıkarabilmektedir. Farklı kültürlerden bireyler bir araya geldiklerinde ise, anlaşmazlıkların en aza indirgenebilmesi için uygunsuz görünen davranışların geliştiği kültürel bağlam dikkate alınarak değerlendirilmesi, bunun sonucu olarak da bireylerin birbirlerinin davranış, duygu ve düşüncelerini takdir edebilmesi önem kazanmaktadır (Pedersen ve Ivey, 1993). Bu anlamda empati, davranışın bağlamında değerlendirilmesi ve anlaşılması açısından gerekli bir yeterlik olarak görünmektedir. Psikolojik danışmanların empati düzeyleri ve kültürel yeterliklerini ele alan araştırmalar ise, empatinin psikolojik danışmanların kendilerinden farklı kültürel arka planlara sahip danışanlara duyarlı bir şekilde yaklaşabilmeleri açısından önemli bir değişken olduğu savını desteklemektedir. Constantine (2000; 2001) bilişsel ve duygusal empati düzeyi yükseldikçe, psikolojik danışmanların farklı kültürlerden danışanlarla çalışma yetkinliklerinin arttığını rapor etmiştir. Dolayısıyla, bu araştırmada bilişsel ve duygusal empatinin kültürel duyarlılıkla olumlu yönde ilişkili ve kültürel duyarlılığın anlamlı birer yordayıcısı olarak bulunması, ilgili literatürdeki bulgulara paraleldir denebilir.

Belli kişilik özellikleri, farklı kültürel gruplar arasındaki ilişkiler ile bağlantılı olarak ele alınmıştır. Erken dönemdeki çalışmalarda otoriteriyen kişilik, yetkecilik ve sosyal hakimiyet eğilimi gibi kişilik özelliklerinin farklı kültürlerden (ırk, etnik köken, cinsel yönelim) bireylere dönük düşmanca tutumlarla ilişkili olduğu gösterilmiştir (Adorno, Frenkel-Brunswik, Levinson ve Sanford, 1950; Altemeyer, 1998'den aktaran: Sibley ve Duckitt, 2008). Farklı kültürlerden bireylere dönük tutumlarla ilişkili olarak, beş faktör kişilik boyutlarından deneyime açıklığın bilhassa üzerinde durulduğu görülmektedir. Deneyime açıklık, farklı kültürlerle yönelik ön yargılar ile olumsuz yönde bir ilişki göstermektedir (Ekehammar ve Akrami, 2003; 2007; Ekehammar, Akrami, Gylje ve Zakrisson, 2004; Flynn, 2005; Sibley ve Duckitt, 2008; Turner, Dhont, Hewstone, Prestwich ve Vonofakou, 2014). Bununla birlikte psikolojik danışman adaylarıyla gerçekleştirilen bir çalışmada, deneyime açıklık boyutu ile kültürel farklılıkların farkında olma ve bunları kabul etmeye karşılık gelen evrensel – çeşitlilik eğilimi (Universal-Diverse Orientation-UDO) arasında olumlu yönde bir ilişki olduğu bulunmuştur (Thompson, Brossart, Carlozzi ve Miville, 2002). Benzer şekilde, öğretmen adaylarıyla yürütülen bir çalışmada deneyime açıklık boyutunun kültürel çeşitliliğe ilişkin olumlu inançlarla ilişkili olduğu gösterilmiştir (Unruh ve McCord, 2010). Diğer kişilik boyutlarından yumuşak başlılık da deneyime açıklık gibi genel ön yargılarla (cinsiyetçi ön yargılar, engellilere, farklı ırklardan bireylere ve engellilere dönük ön yargılar) olumsuz bir ilişki göstermektedir (Ekehammar ve Akrami, 2003; Ekehammar ve diğerleri, 2004; Turner ve diğerleri, 2014). Ekehammar ve Akrami (2007) tarafından yapılan çalışmada ise dışadönüklük boyutunun da genel ön yargılar ile olumsuz yönde ve anlamlı düzeyde ilişkili olduğu bulgusu elde edilmiştir. Başka bir çalışmada ise (Turner ve diğerleri, 2014) dışadönüklüğün farklı kültürlerden bireylerle arkadaşlık kurma ile ilişkili olduğu gösterilmiştir. Nörotisizm ise, beklenenin aksine ırkçılık (Flynn, 2005) ve farklı kültürlerle yönelik ön yargılar (Ekehammar ve diğerleri, 2004) ile

olumsuz yönde ilişkili olarak bulunmuştur. Dolayısıyla bu araştırmanın bulguları kişilik boyutlarından deneyime açıklık, yumuşak başlılık ve dışadönüklüğün farklı kültürlerle yönelik olumlu tutumlarla ilişkili olduğunu gösteren bahsedilen araştırma bulguları ile benzerlik göstermektedir. Uyum sorunları, öfke ve uyumsuz duygusal tepkilerle karakterize edilen (McCrae ve Costa, 1996; 2008) nörotisizm boyutunun bu çalışmada kültürel duyarlılıkla olumsuz yönde ilişkili olarak bulunması, literatürdeki kuramsal açıklamalarla paralel bulunmakla birlikte bazı araştırma bulgularıyla (Ekehammar ve diğerleri, 2004; Flynn, 2005) çelişir görünmektedir. Kültürel duyarlılık kültürel grupların ihtiyaçlarını dikkate almayı; farklı kültürel gruplara saygıyı ve kültürel farklılıklara uyum göstermeyi içermektedir (Foronda, 2008). Başka bir şekilde ifade etmek gerekirse, hem davranışsal hem de duygusal olarak bireyin farklı kültürel gruptan bir bireye uyum göstermesini ifade etmektedir. İlişkilerinde genel olarak uyum sorunları yaşayan ve olumsuz duygular deneyimleyen nörotisizme eğilimli bireylerin, farklı kültürlerden bireylerle de aynı sorunları –belki de daha şiddetli bir biçimde- yaşayabileceği söylenebilir. Bu çalışmada nörotisizm kişilik boyutunun kültürel duyarlılık ile olumsuz bir ilişki göstermesi bu şekilde yorumlanmaktadır. Beş faktör kişilik boyutlarından sorumluluğun kültürel duyarlılıkla anlamlı düzeyde ilişkili olması, ilgili literatüre ilişkin yeni bir bulgu olarak kabul edilebilir. Benzer çalışmalarda (Ekehammar & Akrami, 2003; 2007; Ekehammar ve diğerleri, 2004; Flynn, 2005), sorumluluk boyutu farklı kültürlerle yönelik ön yargılar ve evrensel-çeşitlilik eğilimi arasında anlamlı bir ilişki ortaya çıkmamıştır. Bazı çalışmalarda ise (Sibley ve Duckitt, 2008; Sibley, Osborne ve Duckitt, 2012) sorumluluk boyutu ön yargıyı arttıran muhafazakârlık, sağ kanat yetkecilik ve sosyal konformite ile olumlu yönde ilişkili olarak bulunmuştur. Diğer yandan, sorumluluk boyutunda yüksek puan elde eden bireylerin sosyal ilişki kalitelerinin daha iyi düzeyde olduğunu gösteren araştırma bulguları bulunmaktadır (Jensen-Campbell ve Malcolm, 2007; Kurtz & Sherker, 2003; Nezlek, Schütz, Schröder-Abe ve Smith, 2011). Bununla birlikte sorumluluk boyutu çatışma çözme sürecinde olumlu ve anlamlı yönde bir etki göstermektedir (Basım, Çetin ve Tabak, 2009). Sorumluluk boyutu etik, güvenilir ve amaç yönelimli olma gibi özelliklerle karakterize edilmektedir (McCrae ve Costa, 1996; 2008). Foronda (2008) kültürel duyarlılığa ilişkin olarak gerçekleştirdiği kavram analizine dayalı olarak kültürel duyarlılığın farklı kültürlerden bireylerin grup kimliğini ve kültürel ihtiyaçlarını dikkate almayı içerdiğini ifade etmektedir. Buna dayalı olarak, sorumluluk düzeyi yüksek olan bireyler, farklı kültürlerden bireylerle etkileşime girdiklerinde, amaç yönelimli ve ilkeli olmanın bir gereği olarak, onların kültürel kimliğini ve ihtiyaçlarını öğrenme ve buna göre hareket etme doğrultusunda davranmaya daha fazla eğilim gösteriyor olabilirler.

Bu çalışmada kültürel duyarlılığın anlamlı bir yordayıcısı olarak bulunan bir diğer değişken ise toplumsal cinsiyet rolü tutumudur. Cinsiyet rolü tutumu, kültürel duyarlılık ve yeterlilik ile ilişkili olan önemli sosyopolitik tutumlardan biri olarak kabul edilmektedir (Chao, 2012; Sue ve Sue, 2008). Psikolojik danışman adaylarının cinsiyet rolleriyle ilgili tutumlarının farkında olmaları ve geleneksel bakış açısından uzaklaşarak eşitlikçi bir tutum benimsemeleri önerilmektedir (Chao, 2012; Sue ve Sue, 2008). Bununla birlikte eşitlikçi tutuma sahip olan psikolojik danışmanların farklı kültürlerden danışanlarla çalışma konusunda daha yeterli oldukları gösterilmiştir (Chao, 2012; Chao ve Nath, 2011). Dolayısıyla, eşitlikçi cinsiyet rolü tutumunun kültürel duyarlılıkla olumlu yönde ilişkili ve bu değişkenin anlamlı bir yordayıcısı olarak bulunması literatürdeki kuramsal açıklamalara ve araştırma bulgularına paralel görünmektedir. Bir kısım çalışmalarda ise cinsiyetçiliğin ırkçılık ve homofobiye paralel bir inanç sistemi olduğu gösterilmiştir (Black, Oles ve Moore, 1998; Sidanius, 1993). Buna dayalı olarak, sosyalleşme sürecinde kadın ve erkeğin toplum içindeki rollerine ilişkin olarak erkeğin konumunun daha üstte, etkinlik alanının ise daha geniş olduğu yönünde bir algı geliştiren bireylerin, bu hiyerarşik bakış açısını eşcinseller ve yabancılar gibi dış grup üyelerine de genelledikleri ve onlara ön yargıyla yaklaşarak dışlama eğilimi gösterdikleri sonucuna varılabilir. Başka bir şekilde ifade etmek gerekirse, eşitlikçi cinsiyet rolü tutumuna sahip bireylerin, cinsiyet dışındaki diğer kültürel değişkenler açısından da (cinsel yönelim, etnik

köken, ırk) duyarlı bir yaklaşıma sahip olabilecekleri dolayısıyla kültürel duyarlılıklarının daha iyi düzeyde olacağı söylenebilir.

Araştırmanın tartışılan bu bulgularına dayalı olarak psikolojik danışman adaylarının kültürel yeterliklerini geliştirmeye odaklanan ya da bu içeriğin yer aldığı derslerde (Örn. kültüre duyarlı/ çok kültürlü psikolojik danışma, psikolojik danışma ilke ve teknikleri, psikolojik danışma uygulamaları) farklı kültürlerden bireylerin davranışlarını, bu davranışların altında yatan niyet ve beklentileri, sosyokültürel faktörlerin rol oynadığı endişeleri anlamaya yardımcı olacak kültürel empati ile ilgili etkinliklerin (özellikle rol oynama ve oyunlar) tasarlanması ve uygulanması önerilmektedir. Bunun yanında psikolojik danışman adaylarının yeni deneyimlere daha açık hale gelebilmeleri ve daha fazla sorumluluk sahibi olmaları açısından öğrencilere farklı kültürlerden bireylerle (Örn. farklı etnik köken ve ırklardan bireyler, eşcinseller, transseksüeller, engelliler...) temas etme fırsatlarının sağlanması ve bu bireylerin konuşmacı olarak derslere davet edilmesi, zorluklar yaşayan kültürel gruplara yardım etmeye dönük sosyal sorumluluk projeleri gibi etkinliklerin düzenlenmesi önerilebilir. Farklı kültürlerle dönük ön yargı ve kalıp yargıların gelişiminde etkili olan uyumsuz, katı düşünce biçimleri ve inançların psikolojik danışman adaylarınca fark edilmesi üzerinde durulabilir. Bununla birlikte bu inançlar üzerinde tartışma, daha uyumlu ve gerçekçi düşünce biçimlerinin ve uyumlu davranışların öğretilmesine dönük etkinlikler kullanılabilir. Cinsiyet, cinsiyet rolü ve cinsiyetçilik gibi konuların içerik olarak yer aldığı derslerde (Örn. Gelişim Psikolojisi, Yaşam Dönemleri ve Uyum Problemleri, Sosyal Psikoloji) psikolojik danışman adaylarının kadın ve erkeğin toplum içindeki rolleriyle ilgili bakış açılarının gelişiminde etkili olan süreçler üzerinde durulması, bununla birlikte benimsedikleri tutumların kadın ve erkek danışmanlarına yaklaşımları üzerindeki olası etkilerinin ele alınması faydalı olacaktır.

Bu araştırma bir üniversitenin Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık lisans programına devam eden öğrencilerle yürütülmüştür. Olası benzer araştırmalarda farklı üniversitelerden veri toplanması sonuçların genellenebilirliğine katkı sağlayabilir. Bununla birlikte, bu araştırmada kültürel duyarlılık genel bir kavram olarak ele alınmıştır. Bundan sonraki araştırmalarda kültürel duyarlılıkla ilişkili olan eşcinsellere, farklı dinlere mensup bireylere yönelik tutumlar, cinsiyetçilik, ırkçılık gibi değişkenler, bu araştırmadaki bağımsız değişkenlerle bir arada çalışılabilir.

KAYNAKÇA

- Bacanlı, H., İlhan, T., ve Aslan, S. (2009). Beş faktör kuramına dayalı bir kişilik ölçeğinin geliştirilmesi: Sıfatlara dayalı kişilik testi (SDKT). *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(2), 261-279.
- Bäckström, M., & Björklund, F. (2007). Structural modeling of generalized prejudice: The role of social dominance, authoritarianism, and empathy. *Journal of Individual Differences*, 28(1), 10-17.
- Bektaş, Y. (2006). Kültüre duyarlı psikolojik danışma yeterlilikleri ve psikolojik danışman eğitimindeki yeri. *Ege Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(7), 43-59.
- Bennett, M. J. (2004). Becoming intercultural competent. In J. Wurzel (Ed.), *Toward multiculturalism: A reader in multicultural education* (pp. 62-77). Newton, MA: Intercultural Resource Corporation.
- Bennett, J. M., & Bennett, M. J. (2004). Developing intercultural sensitivity: An integrative approach to global and domestic diversity. Retrieved February 20, 2013 from <http://www.diversitycollegium.org/pdf2001/2001Bennettspaper.pdf> .
- Bhawuk, D., & Brislin, R. (2000). Cross-cultural training: A review. *Applied Psychology*, 49(1), 162-191.

- Black, B., Oles, T. P., & Moore, L. (1998). The relationship between attitudes: Homophobia and sexism among social work students. *Affilia*, 13(2), 166-189.
- Brinson, J. A (1996). Cultural sensitivity for counselors: Our challenge for the twenty-first century. *Journal of Humanistic Education and Development*, 34(4), 195-206.
- Bulduk, S., Tosun, H., ve Ardiç, E. (2011). Türkçe kültürler arası duyarlılık ölçeğinin hemşirelik öğrencilerinde ölçümsel özellikleri. *Türkiye Klinikleri Tıp Etiği-Hukuku-Tarihi Dergisi*, 19(1), 25-31.
- Burger, J. M. (2010). *Kişilik* (İ. D. Erguvan Sarıoğlu Çev.). İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Chen, G., & Starosta, W. J. (1997). A review of the concept of intercultural sensitivity. *Human Communication*, 1, 1-16.
- Chao, R. C. L., & Nath, S. R. (2011). The role of ethnic identity, gender roles, and multicultural training in college counselors' multicultural counseling competence: A mediation model. *Journal of College Counseling*, 14(1), 50-64.
- Chao, R. C., Wei, M., Good, G., & Flores, L. Y. (2011). Race/Ethnicity, color blind racial attitudes, and multicultural counseling competence: The moderating effects of multicultural counseling training. *Journal of Counseling Psychology*, 58(1), 72-82.
- Chao, R. C. L. (2012). Racial/ethnic identity, gender-role attitudes, and multicultural counseling competence: The role of multicultural counseling training. *Journal of Counseling & Development*, 90(1), 35-44.
- Chao, R. C. L. (2013). Race/ethnicity and multicultural competence among school counselors: Multicultural training, racial/ethnic identity, and color-blind racial attitudes. *Journal of Counseling and Development*, 91(2), 140-151.
- Constantine, M. G. (2000). Social desirability attitudes, sex and affective and cognitive empathy as predictors of self-reported multicultural counseling competence. *The Counseling Psychologist*, 28(6), 857-872.
- Constantine, M. G. (2001). Multicultural training, theoretical orientation, empathy and multicultural case conceptualization ability in counselors. *Journal of Mental Health Counseling*, 23(4), 357-372.
- Constantine, M. G. (2002). Predictors of satisfaction with counseling: Racial and ethnic minority client's attitudes towards counseling and ratings of their counselor's general and multicultural competence. *Journal of Counseling Psychology*, 49(2), 255-263.
- D'Andrea, M. (2000). Postmodernism, constructivism, and multiculturalism: Three forces reshaping and expanding our thoughts about counseling. *Journal of Mental Health Counseling*, 22(1), 1-16.
- Davis, M. H. (1983). Measuring individual differences in empathy: Evidence for a multidimensional approach. *Journal of Personality and Social Psychology*, 44(1), 113-126.
- Dökmen, Z. (2009). *Toplumsal cinsiyet: Sosyal psikolojik açıklamalar*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Egan, G. (2010). *Psikolojik danışma becerileri* (Ö. Yüksel Çev.). İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Ekehammar, B., & Akrami, N. (2003). The relation between personality and prejudice: a variable-and a person-centred approach. *European Journal of Personality*, 17(6), 449-464.

- Ekehammar, B., Akrami, N., Gylje, M., & Zakrisson, I. (2004). What matters most to prejudice: Big Five personality, Social Dominance Orientation, or Right-Wing Authoritarianism? *European Journal of Personality, 18*(6), 463-482.
- Ekehammar, B., & Akrami, N. (2007). Personality and prejudice: From Big Five personality factors to facets. *Journal of Personality, 75*(5), 899-926.
- Engeler, A., ve Yargıç, L. İ. (2007). Kişilerarası tepkisellik indeksi: Empatinin çok boyutlu ölçümü. *Yeni Symposium Dergisi, 45*, 119-127.
- Flynn, F. J. (2005). Having an open mind: the impact of openness to experience on interracial attitudes and impression formation. *Journal of personality and social psychology, 88*(5), 816-826.
- Foronda, C. L. (2008). A concept analysis of cultural sensitivity. *Journal of Transcultural Nursing, 19*(3), 207-212.
- Fraenkel, J. R., Wallen, N. E., & Hyun, H. H. (2012). *How to design and evaluate research in education*. New York: McGraw-Hill.
- Fuertes, J. N., & Brobst, K. (2002). Clients' ratings of counselor multicultural competency. *Cultural Diversity and Ethnic Minority Psychology, 8*(3), 214-223.
- Garcia, M. H. (1995). An anthropological approach to multicultural diversity training. *The Journal of Applied Behavioral Science, 31*(4), 490-504.
- Hackney, H., & Cormier, S.(2008). *Psikolojik danışma ilke ve teknikleri* (T. Ergene ve S. Aydemir Çev.) Ankara: Mentis Kitabevi.
- Jensen-Campbell, L. A., & Malcolm, K. T. (2007). The importance of conscientiousness in adolescent interpersonal relationships. *Personality and Social Psychology Bulletin, 33*(3), 368-383.
- Kararırmak, Ö., ve Aydın, G. (2007). Yapılandırmacı yaklaşım: Çağdaş psikolojik danışma anlayışını ve uygulamalarını biçimlendiren bir güç. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, 3*(27), 91-108.
- Katz, A. D., & Hoyt, W. T. (2014). The influence of multicultural counseling competence and anti-Black prejudice on therapists' outcome expectancies. *Journal of Counseling Psychology, 61*(2), 299-305.
- Kim, B. S. K., & Lyons, H. Z. (2003). Experiential activities and multicultural counseling competence training. *Journal of Counseling and Development, 81*, 400-408.
- Kurtz, J. E., & Sherker, J. L. (2003). Relationship quality, trait similarity, and self-other agreement on personality ratings in college roommates. *Journal of personality, 71*(1), 21-48.
- McBride, R. G., & Hays, D. G. (2012). Counselor demographics, ageist attitudes, and multicultural counseling competence among counselors and counselor trainees. *Adultspan Journal, 11*(2), 77-88.
- McRae, R. R., & Costa, P.T. (1996). Toward a new generation of personality theories: Theoretical contexts for the five-factor model. In J. S. Wiggins (Ed.). *The five factor model of personality: Theoretical perspectives* (pp.51-87). New York: Guilford.
- McRae, R. R., & Costa, P.T. (2008). The five factor theory of personality. In O. P. John, R. W. Robins & L. A. Pervin (Eds.). *Handbook of personality: Theory and research* (pp.159-182). New York: Guilford.

- Nezlek, J. B., Schütz, A., Schröder-Abé, M., & Smith, C. V. (2011). A cross-cultural study of relationships between daily social interaction and the Five-Factor Model of personality. *Journal of personality*, 79(4), 811-840.
- Pdr. (1989). Türkiye’de Psikolojik Danışma Hizmetlerinin Dünü, Bugünü ve Yarını. 01.01.2012 tarihinde <http://www.pdr.org.tr/upload/pdralaninintarihcesi.pdf> adresinden erişildi.
- Pedersen, P. B., & Ivey, A. (1993). *Culture-centered counseling and interviewing skills: A practical guide*. Connecticut: Proeger Publishers.
- Pedersen, P. B. (1997). *Culture-centered counseling interventions: Striving for accuracy*. California: Sage Publications.
- Pusch, M. (2004). Intercultural training in historical perspective. In D. Landis, J. Bennett and M. Bennett (Eds.), *Handbook of intercultural training* (pp. 13-36). Thousand Oaks: Sage Publications.
- Reynolds, A. L., & Rivera, L. M. (2012). The relationship between personal characteristics, multicultural attitudes, and self-reported multicultural competence of graduate students. *Training and Education in Professional Psychology*, 6(3), 167-173.
- Ridley, C. R., Mendoza, D. W., Kanitz, B. E., Angermeier, L., & R. Zenk (1994). Cultural sensitivity in multicultural counseling: A perceptual schema model. *Journal of Counseling Psychology*, 41(2), 125-136.
- Sibley, C. G., & Duckitt, J. (2008). Personality and prejudice: A meta-analysis and theoretical review. *Personality and Social Psychology Review*, 12(3), 248-279.
- Sibley, C. G., Osborne, D., & Duckitt, J. (2012). Personality and political orientation: Meta-analysis and test of a Threat-Constraint Model. *Journal of Research in Personality*, 46(6), 664-677.
- Sidanius, J. (1993). The interface between racism and sexism. *The Journal of Psychology*, 127(3), 311-322.
- Stracuzzi, T. I., Mohr, J. J., & Fuertes, J. N. (2011). Gay and bisexual male clients' perceptions of counseling: The role of perceived sexual orientation similarity and counselor universal-diverse orientation. *Journal of Counseling Psychology*, 58(3), 299-309.
- Sue, D. W., Arredondo, P., & McDavis, R. J. (1992). Multicultural counseling competencies and standards: A call to profession. *Journal of Counseling and Development*, 70(4), 477-486.
- Sue, D. W., Carter, R. T., Casas, J. M., Fouad, N. A., Ivey, A. E., Jensen, M., et al. (1998). *Multicultural counseling competencies: Individual and organizational development*. Thousand Oaks: Sage Publications.
- Sue, D. W., & Sue, D. (2008). *Counseling the culturally diverse: Theory and practice*. New Jersey: John Wiley and Sons.
- Thompson, R. L., Brossart, D. F., Carlozzi, A. F., & Miville, M. L. (2002). Five-factor model (Big Five) personality traits and universal-diverse orientation in counselor trainees. *The journal of Psychology*, 136(5), 561-572.
- Turner, R. N., Dhont, K., Hewstone, M., Prestwich, A., & Vonofakou, C. (2014). The Role of Personality Factors in the Reduction of Intergroup Anxiety and Amelioration of Outgroup Attitudes via Intergroup Contact. *European Journal of Personality*, 28(2), 180-192.
- Unruh, L. E., & McCord, D. M. (2010). Personality traits and beliefs about diversity in pre-service teachers. *Individual Differences Research*, 8(1), 1-7.

- Vasquez, M. J. T. (2007). Cultural difference and the therapeutic alliance: An evidence-based analysis. *American Psychologist*, 62(8), 878-885.
- Wang, S., & Kim, B. S. K. (2010). Therapist multicultural competence, Asian-American participants' cultural values and counseling process. *Journal of Counseling Psychology*, 57(4), 394-401.

EXTENDED ABSTRACT

Purpose and Significance

In the last 40 years, subjective point of view about reality, construction of reality with the experiences of individual and contextual and social factors related to reality has been stressed in counseling profession. In addition to this notion, concepts like culture, multiculturalism, tolerance and cultural sensitivity has began to gain importance and cited more and more as a result of social movements related to human rights and diversification of nations' demographic structure. Cultural sensitivity- a concept widely known as necessary for people have to live in other countries at a first glance- has an importance in terms of living in a harmony in a nation where people diversify in terms of cultural identity factors like ethnicity, gender, socioeconomic status, sexual orientation and ability/disability. This concept has a big importance in communication, management, economy, sociology and anthropology disciplines and its importance has also been stressed counseling profession. Cultural sensitivity has been considered as a precondition to work effectively with clients with various lifestyles and stressed as a necessary qualification for counselors. As a result of the counselors' culturally sensitive approach to the clients, the success of the counseling process increases. In terms of raising culturally sensitive counselors, examination of the factors related to cultural sensitivity may be helpful in the construction of teaching content. Based on this, in this study examining the roles of empathy, Big Five personality traits and gender role attitudes in predicting cultural sensitivity was aimed.

Method

The sample of the study consists of 412 counseling students attending Karadeniz Technical University, Faculty of Education in 2012-1013 academic year, spring semester. Of these students, 301 were female and 111 were male. As data collection tools, Demographic Data Form, Intercultural Sensitivity Scale, Interpersonal Reactivity Index, Adjective Based Personality Scale and Gender Role Attitudes Scale were used. Data collection was carried out in classroom context with permission of department administration. Collected data were analyzed through SPSS 15.0 software. In the analysis, multiple linear regression analysis was used.

Results

Firstly, the relationship between the variables entered to the regression model was investigated. Cognitive empathy ($r=.43$, $p<.01$), affective empathy ($r=.38$, $p<.01$), egalitarian gender role attitude ($r=.25$, $p<.01$), as the traits of personality, extraversion ($r=.36$, $p<.01$), openness to experience ($r=.48$, $p<.01$), agreeableness ($r=.38$, $p<.01$) and conscientiousness ($r=.23$, $p<.01$) were found as positively and significantly correlated to cultural sensitivity. On the other hand, cultural sensitivity's relationship with emotional imbalance/neuroticism ($r=-.26$, $p<.01$) in a negative way. The results of the multiple linear regression analysis showed that the model was significant. The results also showed that combination of cognitive empathy, affective empathy, egalitarian gender role attitude and Big Five personality traits explained % 38 of the total variance in cultural sensitivity scores ($F(8.403)= 32.18$, $p<.01$). The unique contribution of affective empathy ($\beta=.18$, $p<.01$), cognitive empathy ($\beta=.20$, $p<.01$), gender role attitude ($\beta=.14$, $p<.01$), emotional imbalance/neuroticism ($\beta=-.14$, $p<.01$) and openness to experience ($\beta=.26$, $p<.01$) to model were found as significant on the other hand, extraversion's ($\beta=.08$, $p>.05$), agreeableness' ($\beta=.01$, $p>.05$) and conscientiousness' ($\beta=.02$, $p>.05$) were not.

Discussion and Conclusions

Findings of the present study seem parallel to the theoretical explanations stressing the importance of empathy as a guide to understand the cultural contexts of the clients, also parallel to the previous research findings revealing that counselors' empathic competence is positively related to the multicultural counseling competence. Similarly previous research findings revealing that extraversion, openness to experience and agreeableness personality factors are positively related to the positive attitudes towards people from different cultures- seem parallel to the findings of the present study. Because previous research findings about the relationship of cultural sensitivity to neuroticism and conscientiousness have yielded different findings, findings of the present study are parallel to some of them and differ from the others. Also, the present study's findings about cultural sensitivity's relationship to neuroticism and conscientiousness confirm the theoretical explanations. As for the egalitarian gender role attitude's significant and positive relationship with cultural sensitivity and its predictive role, it can be said that these findings are parallel to the previous research findings and relevant theoretical explanations. Based on the findings of the present study, using the activities about cultural empathy to understand clients from different cultures in the courses which aim to develop counselor candidates' cultural competencies is recommended. To help the students about being more open to new experiences and take more responsibility for sociocultural issues, giving them contact opportunities with people from different cultural backgrounds (different ethnicities, people with disabilities, homosexuals, transsexuals...) and supporting them to organize social responsibility projects about helping people with sociocultural difficulties may be helpful. Using activities for making aware counselor candidates' about their prejudices and stereotypes about different cultures, strict and maladaptive thinking styles that are effective on these prejudices and stereotypes and to help them about changing these may be useful. In the courses touch upon the subjects like gender, gender role and sexism, it could be helpful to discuss the counselor candidates' gender role attitudes and its possible effect on their approach to the male and female clients in the counseling process. Once and for all, because of this study was carried out with counselor candidates within one university, collecting the data from various universities in the possible similar studies could be helpful for the generalization of the findings.